

Marmara Üniversitesi Kadın Doğum Polikliniğine Başvuranların Pap Smear Konusundaki Bilgileri Ve Test Sonuçları

*Pemra ÜNALAN, **Gülay BAŞ, **Ayşegül ATALAY, **Tuba KASAPBAŞ, **Selver KURT, ***Arzu UZUNER

Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı- İSTANBUL

* Yrd.Doç.Dr., **Stajier Öğrenci, ***Uzman Dr.

Yazışma adresi: Çiçekli Bostan Sok. MESA Kuru evleri C4 D2, Altunizade/İSTANBUL

Tel: 0216-327 56 12 **e-posta:** punalan@marmara.edu.tr

(Bu çalışma, 2005 yılında Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrenci Kongresinde (MaSCo-2005) sözel bildiri olarak sunulmuştur.)

ÖZET

(Marmara Üniversitesi Kadın Doğum Polikliniğine Başvuranların Pap Smear Konusundaki Bilgileri Ve Test Sonuçları)

Amaç: M.Ü. Tıp Fakültesi Hastanesi Kadın Doğum Polikliniğine Aralık-Ocak-Şubat döneminde başvuran kadınların Pap smear testi sonuçlarının değerlendirilmesi ile bu testin uygulandığı kadınların test konusundaki bilgi ve tutumlarını araştırmaktır.

Gereç ve Yöntem: Kesitsel tipteki bu çalışmada, M.Ü. Tıp Fakültesi Hastanesi Kadın Doğum Polikliniğine Aralık-Ocak-Şubat döneminde başvuran 571 kadının Pap smear test sonuçları değerlendirildi ve test istenen 100 kadına test ile ilgili bilgi ve davranışlarını sorgulayan bir anket uygulanmıştır.

Bulgular: Hastanemizin patoloji arşiv sonuçlarına göre, sözü edilen 571 kadının; sadece 1'inde(%0.1) prekanseröz lezyon bulunmuştur. Diğer sonuçlar, atrofi, inflamasyon ve infeksiyon bulguları şeklindedir. Katılımcıların yaş ortalaması 48.6±11.0 yıldır. Yüzde 49'u ev hanımı, %61'i lise ve üstü eğitim almış, %83.7'sinin aylık gelir düzeyi 700YTL ve üzeridir. Katılanlar arasında işlemin adını bilenler ile amacını bilenler arasındaki ilişki anlamlıdır (p<0.05). İşlemin adını bilenler katılımcıların %62.6'sı iken, amacını bilenler %68.7'sidir. Eğitim düzeyi yükseldikçe ve kadının çalışma hayatı içinde olması ile testin bilinmesi artmaktadır (p<0.05).

Sonuç: Araştırmamıza katılanların çoğunun bu testin adını bildikleri, amacını ise daha az oranda bildikleri dikkate alınarak Pap smear konusunda verilen sağlık eğitimi etkinleştirilmelidir.

Anahtar sözcükler: Pap smear, bilgi, sağlık eğitimi,

SUMMARY

(Test Results and Knowledge About Pap Smear Of Whom Apply To Marmara University Obstetrics And Gynecology Clinic)

Objective: To assess the Pap smear test results of the women who applied to Marmara University Obstetrics and Gynecology clinic for December-February period and knowledge and attitudes of whom tested.

Materials and Methods: In this cross-sectional study test results of the 571 women who applied to Marmara University Obstetrics and Gynecology clinic for December-February period were analyzed and a questionnaire that is about the smear test knowledge and behavior toward obtaining it was applied.

Results: According to the results that were collected from the pathology archive of our hospital only 1 (%0.2) of the total 571 women has precancerous lesion. Other results were listed as, atrophy, inflammation and infection findings. Mean age of the participants was 48.6±11.0 years. Forty nine percentage of them were house wives and 61% was graduated from high school or higher, monthly income of 83.7% was ?700YTL. Greater proportions knew the name of the test among the women who knew the reason in ordering the test, compared with those who were not (p=0.004). As 62.6% of the participants knew the name of the procedure 68.7% knew the name. Knowledge about the test is increased among the women who were highly educated and working (p<0.05).

Conclusion: As it is recognized that most of the participants know the name of this test but few know the reason and the most prevalent decision making behavior was the physician's request, health education about Pap smear must be activated and the physicians must recommend it in every opportunity.

Key words: Pap smear, knowledge, health education

GİRİŞ

Son yıllarda kanser tedavisinde önemli gelişmeler kaydedilmesine karşın, erken tanı halen önemini korumaktadır. Serviks kanseri, 20 ile 80 yaş arasında bütün kadınlarda görülebilir ve jinekolojik kanserler arasında tüm dünyada ikinci, gelişmekte olan ülkelerde ise ilk sırada yer alır. Erken teşhis edilemediği durumda mortalitesi çok yüksektir (1). ABD'de

kadın kanserleri arasında en sık rastlanan grubun serviks kanseri olduğu bilinmekte iken, bugün, smear testi yapılarak prekanseröz hücrelerin saptanabilmesi veya kanser tanısının erken konulabilmesi sonucu sekizinci sıraya gerilemiş olduğu (2) ve erken tanıyla mortalitede %34-80 arasında değişen oranlarda azalma olduğu bildirilmiştir (4,5).

Pap smear testinin özellikle son 40 yıl içinde bütün ülkelerde tarama programları içinde yer alması sağlanmıştır. Bu sayede klinik olarak invazif servikal kanser insidansında önemli derecede azalma kaydedilmiştir. Dünyanın hiçbir yerinde aktif bir tarama programı olmaksızın, servikal kanser insidansı ve ölüm oranı azalmamıştır (1,5). Başvuranın, tarama yaptırmak konusunda vereceği kararın sağlık çalışanları tarafından etkilendiği bilinmektedir (6).

AMAC

Kadın sağlığı açısından çok önemli olan servikal kanseri erken teşhis etmeye yarayan Pap smear testinin ne ölçüde bilindiği ve hangi sıklıkla uygulandığı önemli bir halk sağlığı konusudur. Türkiye’de toplum düzeyinde Pap smear tarama programı mevcut değildir. Bu test ancak belli merkezlerde hastanın başvurusu ile yapılmaktadır. M.Ü. Tıp Fakültesi Hastanesi Kadın Doğum Polikliniğine başvuran tüm kadınlara Pap smear testi uygulanmaktadır. Amacımız, Aralık 2004- Şubat 2005 tarihleri arasında hastanemize başvuran kadınların test sonuçları, test konusundaki bilgileri, farkındalıkları ve bunu etkileyen faktörleri araştırmaktır.

GEREÇ ve YÖNTEM

Literatür taramasıyla bu konuda daha önce yapılmış olan çalışmalar incelendikten sonra, Pap smear hakkındaki yazılı ve görsel kaynaklar ile uzman doktor görüşleri ışığında 15 sorudan oluşan bir anket hazırlanmıştır. M.Ü.T.F Hastanesi Kadın-Doğum polikliniğine başvuran ve Pap smear testi istenen tüm kadınlar araştırmanın evrenini oluşturmaktadır.

Araştırmacılar rasgele seçilmiş günlerde hastane polikliniklerine ait bekleme salonunda hazır bulunarak aynı gün Pap smear istenmiş olan tüm kadınlara yukarıda sözü edilen anketi yüz-yüze uygulamışlardır.

Elde edilen veriler SPSS data programına aktararak, değerlendirilmiş, istatistiksel analiz olarak tanımlayıcı değerlendirmeler için sıklık dağılımları ve ortalama \pm standart sapma hesaplanmış, non-parametrik değişkenler arasındaki karşılaştırmalar için ki-kare testi yapılmış, $p < 0.05$ anlamlı kabul edilmiştir.

BULGULAR

Kesitsel ve tanımlayıcı tipteki araştırmamıza 100 kadın katılmıştır. Katılımcılarımızın yaş ortalaması 48.46 ± 11.01 (en az 25-en çok 70) yıldır. Katılımcıların %3’ü okur yazar değil iken %58’i lise ve üstü eğitimi almıştır. Sosyal güvencesi olanlar, katılımcıların %95’ini oluşturmaktadır.

Katılımcılarımızın diğer sosyodemografik bilgileri **tablo-1**’de gösterilmiştir.

Tablo-1:Sosyodemografik bilgiler

Sosyodemografik bilgiler	n
Medeni Durum	
Evli	% 70
Bekar	% 3
Diğer	% 27
Meslek	
Ev hanımı	% 49
Çalışan	% 51
Gelir Düzeyi	
700ytl altı	% 16
700ytl ve üst	%87.7
Sosyal Güvence	
Emekli sandığı	% 75
Diğer	% 25

Anketimize katılanların %62.6’sı testin sadece adını, %68.7’si sadece amacını bilmekte iken testin amacını doğru bilenlerin %27.9’u halen adını bilmemektedir ($p=0.004$) (**tablo-2**). Testin hem adını hem amacını bilenlerin oranı %49.5’dir ($n=49$).

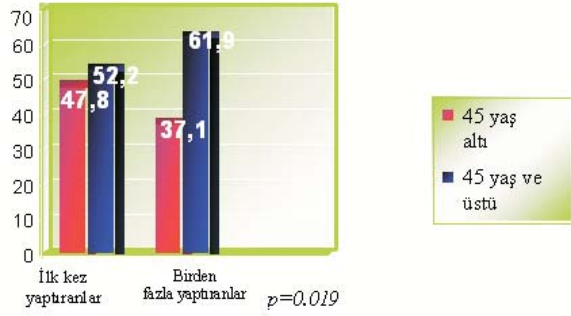
Tablo-2:Smear testinin adının ve/veya amacının bilinmesi durumu

		Testin amacının bilinme durumu			
Testin adının bilinmesi durumu		bilenler n (%)	bilmeyenler n (%)	Toplam n (%)	p
	Bilenler	49 (%72.1)	13 (%41.9)	62 (%62.6)	.004
Bilmeyenler	19 (%27.9)	18 (%48.6)	37 (%37.4)	.004	

Katılımcılarımızın %48’i smear testini ilk defa yaptırırken, %32’si yıllık düzenli olarak yaptırmaktadır.

Testi birden fazla yaptıranların %61.9’u ?45 yaş grubundadır ($p=0.019$) (**şekil-1**). İşlemin adını doğru bilenlerin %58.1’ini ?45 yaş grubunda olan kadınlar oluşturmasına rağmen bu ilişki istatistiksel olarak anlamlı değildir.

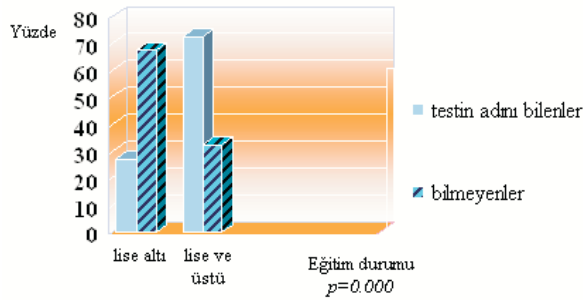
Şekil-1:Yaş ile Pap smear testini birden fazla yaptırmak arasındaki ilişki ($p<0.019$)

Katılımcılarımıza bu testi neden yaptırdıklarını sorduğumuzda %73'ü doktor isteğiyle yaptırdıklarını söylemişlerdir.

Testin adını bilenlerin eğitim seviyelerine baktığımızda, bilenlerin %72.6'sının lise ve üstü eğitim aldığı görülmüştür (**şekil-2**). Bu işlemin adını bilenlerin %62.9'unun çalışan veya hayatının herhangi bir döneminde çalışmış olan kadınlar oluşturmuştur ($p=0.001$). Çalışan kadınların %78'i bu işlemin amacını da bilmektedir ($p=0.044$).

Şekil-2:Eğitim seviyesinin testi bilmeye etkisi ($p=0.000$)

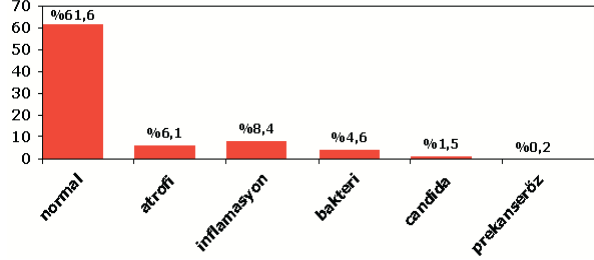
Gelir düzeyi 1000 YTL ve üstünde olanların %85.4'ü amacını bilirken, gelir düzeyi 700YTL'nin altına düştüğünde amacını bilenlerin oranı %56.3'e düşmektedir ($p=0.002$). Aynı zamanda testin adını bilenlerin oranı da gelir düzeyi arttıkça artmaktadır ($p=0.007$).

Testin adını bilmekle medeni hal, doğum yapma ve doğum sayısı, sosyal güvence, şimdiki kadar yapılmış olunan Pap smear sayısı, doğum kontrol yöntemi kullanma değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Testin amacını bilme ile yaş, eğitim, medeni hal, doğum yapma ve doğum sayısı, sosyal güvence, Pap smear sayısı ve sıklığı, doğum kontrol yöntemi kullanma değişkenleri ile arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Retrospektif olarak hastanemizde çalışmanın devam ettiği 3 aylık dönem içindeki tüm sitopatoloji raporları arasından Pap-smear raporları incelendiğinde, bu amaçla başvuran 571 kadının Pap-smear testi sonuçları içinde prekanseröz lezyon sıklığı %0.2 olarak bulunmuştur. Diğer sonuçlar **şekil-3**'te gösterilmiştir.

Şekil-3:Pap smear sitoloji sonuçları

TARTIŞMA

Araştırmamızda Pap smear testinin adını ve amacını bilme sorgulandığında kadınların %62.6'sı işlemin adını, %68.7'si amacını bildiklerini belirttiler. Testin adını bilen toplam 62 kadının 13'ünün testin amacını bilmemesi, bu testin önemi konusunda bilgilendirmediklerini sadece kendilerinden istenmiş olduğu için yaptırdıklarını düşündürmüştür. Çalışmamıza katılan 18 kadının kendilerinden Pap smear istenmiş olmasına rağmen testin adını ve amacını bilmemesi oldukça dikkat çekicidir. Yeni Zelanda'da yapılan bir araştırmada ise kadınların %92'sinin smear testini bildiği gösterilmiştir (6). Bu sonuç Türkiye'de bilgi durumunun halen düşük olduğunu Pap smear testinin ve ne işe yaradığının az bilindiğini düşündürmektedir.

Araştırma grubunda katılımcıların yaşı arttıkça testi yaptırmaya oranı artmaktadır. Testi birden fazla yaptıranların %61.9'u 45 yaş ve üzerindeki kadınlardır. Araştırmamızda yaşla testi bilme oranının arttığı ama bu ilişkinin anlamlı olmadığı görülmüştür. Sonuçlarımızla benzer olarak, Osmangazi Üniversitesi'nde yapılan bir araştırmada özellikle 35 yaşından sonra Pap smear testini duyma ve yaptırmaya oranının anlamlı bir şekilde arttığı bulunmuştur (1). ABD'de yapılan bir araştırmada ise, 40 yaş üstü kadınların %93'ünün en az bir kere, %55'inin de yıllık düzenli olarak bu testi yaptırdığı bulunmuştur (7). Tayvan'da yapılan bir araştırmada da yaşla smear testini yaptırmaya oranının arttığı, hiç smear testi yaptırmamış kadınların %30'unun

20 yaşının altında, %18'inin ise 40-49 yaş grubunda olduğu gösterilmiştir (8).

Araştırmamıza katılanların testi neden yaptırdıklarına baktığımızda; %73'ünün doktor isteğiyle, sadece %10'unun kontrol amaçlı yaptırdığı bulunmuştur. Yine Yeni Zelanda'da yapılan bir araştırmada ise katılımcıların %30.6'sının testi doktor tavsiyesiyle yaptırdığı, %20.2'sinin ise bu testi rutin olarak yaptırdığı bulunmuştur (6). Bu bulgular bize kadınlarımızın bu testi tarama testinden çok jinekolojik muayene sırasında doktorun önerdiği bir test olarak kabul ettiklerini düşündürmektedir.

Araştırmaya katılanların eğitim seviyesi arttıkça smear testinin adını bilme oranı da artmaktadır. Tayvan'da yapılan araştırmada da smear sayısının eğitim seviyesinin düşük olması, işsizlik, bekar olmak faktörlerinden olumsuz etkilendiği bulunmuştur (8). Bizim araştırmamızda medeni hal ve gelir düzeyiyle smear yaptırma sayısı arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Araştırmamızda 571 olgunun patoloji sonuçlarına göre, % 61.6'sında normal, %6.1'inde atrofi, %8.4'ünde inflamasyon, %4.6'sında bakteri, %1.5'inde candida, %0.2'sinde prekanseröz lezyon bulunmuştur. Prekanseröz lezyon insidansı, benzer uluslararası çalışmaların sonuçlarına göre düşüktür (9). Ankara Zübeyde Hanım Doğumevinde yapılan ve 3013 olgu içeren bir araştırmada ise %50.6 enfeksiyon (G.vaginalis,Candida,Trikomonas...), %21.6 inflamasyon, %1.7 atrofi, %0.2 prekanseröz lezyona rastlanmıştır (10). Çalışmamızın izlem süresi 3 ay kadar kısa bir süre olduğu için prekanseröz lezyon sıklığının genellenemeyeceği düşünülmüştür. Ayrıca atrofi sıklığının oldukça yüksek bulunmuş olması da çalışmamıza katılanların yaş ortalamalarının yüksek oluşu ile açıklanabilir.

Çalışmanın kısıtlılıkları:

Örnek kitlemiz, yaş dağılımı ve diğer sosyodemografik veriler açısından homojen bir grup olduğundan farklı gruplara ait verilere ulaşamadı ve bu farklılıkların bilgi üzerine etkisi değerlendirilemedi. Anketimizde katılımcıların yanıtlamaktan ya da çalışmaya katılmaktan kaçınmasına neden olabileceği endişesi ile çok eşlilikle ilgili soru sorulamadı.

Çalışma kış ayları süresince devam ettiği için mevsimsel değişikliklerle etkilenebilecek sitolojik tanımlar ile ilgili veri sınırlı kaldı.

SONUÇ

Türkiye'de toplum düzeyinde Pap smear tarama programı mevcut değildir. Ancak hekimin isteği veya hastanın kendi isteği üzerine yapılmaktadır (11). Çalışmamızda, testin bilinme oranının literatüre göre daha düşük bulunmuş olması, kadınlarımıza bu testi duyurmaya ve testin amacını anlatmaya yönelik programlar ve araştırmaların yaygınlaştırılması gerektiğini göstermektedir. Literatürde, kadınların sağlık taramalarına katılımlarını engelleyen unsurlar olarak, halka yönelik sağlık eğitimlerinin yetersiz olması, sağlık hizmet sunumunda iletişim problemleri yaşanması, sosyokültürel sağlık inanışları ve kişisel zorluklar sayılmıştır (12). Bu nedenle tarama ve hasta eğitimi için her türlü fırsatın değerlendirilmesi önerilmiştir (12). Sağlık eğitiminde etkileşimli eğitim yöntemleri kullanıldığı takdirde, edinilmesi istenen bilginin daha kalıcı olduğu ve sonuçta kullanıcıların sağlık bilgisi düzeylerinde gelişme olduğu gösterilmiştir (13). Bunlara dayanarak bizlerin de Pap smear uygulamasının toplumun her kesiminde yaygınlaşması için hem hizmeti sunanlara hem de kadınlara yönelik etkili eğitimlerin yapılmasına destek vermemiz gereklidir

KAYNAKLAR

- 1) Kalyoncu C, Işıklı B, Özalp S, Küçük N. Osmangazi Üniversitesi Kadın Doğum Polikliniğine başvuranların Pap smear hakkında bilgi tutum ve davranışları. Sağlık ve Toplum 2003; 2: 60-66.
- 2) Keefe KA, Meysken FL. Cancer prevention. In: Abeloff MD, Armitage JO, Lichter AS, Niederhuber JE, eds. Clinical Oncology. 2nd. Churchill Livingstone, 2000: 347-355.
- 3) Herzog TJ. New approaches for the management of cervical cancer. Gynecol Oncol 2003;90(3), Supplement 1:S22-S27.
- 4) Lairson DR, Chan W, Newmark GR. Determinants of the demand for breast cancer screening among women veterans in the United States. Social Science & Medicine 2005;61(7):1608-1617.
- 5) Kline TS. The Papanicolaou smear: a brief historical perspective and where we are today. Arch Pathol Lab Med 1997; 121:205.

- 6)** *Bailie R, Petrie KNZ. Women's attitudes to cervical smear testing. Med J 1990;103(895):381.*
- 7)** *Brenda E, Sirovich H, Welch G. The Frequency of Pap Smear Screening in the United States. J Gen Intern Med 2004; 19(3):243.*
- 8)** *Wang PD, Lin RS. Sociodemographic factors of Pap smear screening in Taiwan. Pub Health 1996;110(2):123-127.*
- 9)** *Morris M, Tortolero-Luna G, Malpica A et al. Cervical intraepithelial neoplasia and cervical cancer. Obstet Gynecol Clin Nort Am 1996 ;23:347.*
- 10)** *Tuncer R, Uygur D, Kış S ve ark. Ankara Zübeyde Hanım Doğumevi 1999-2000 yılları Pap smear sonuçları: 3013 olgunun analizi. Medical Network Klinik Bilimler ve Doktor Kadın Doğum 2003; 9(1):94-96.*
- 11)** *Atasü T, Aydın K. Jinekolojik Onkoloji. 2.baskı. İstanbul: Logos, 1995; 192-195.*
- 12)** *Markovic M, Kesic V, Topic L, Matejic B. Barriers to cervical cancer screening: A qualitative study with woman in Serbia. Social Science & Medicine 2005;61(12):2528-2535.*
- 13)** *Richardson AR, Njoroge W, Wilcox GG, Chacko MR, Hergenroeder AC. Learning about Pap smears: An educational skit for hispanic adolescents. J Pediatr Adolesc Gynecol 2002;15(4):197-204.*